

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: "GÅ OG FORTELL" – ORD OG HANDLING I EN SALIG BLANDING!

ARTIKLER OG INNLEGG

DIALOGTEOLOGI PÅ NORSK
RELIGIONSMØTET VED KIRKELIGE
HANDLINGER

MÅNEDENS SALME

FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

5. SØNDAG I PÅSKETIDEN

6. SØNDAG I PÅSKETIDEN

1. MAI

FRA BISPEDØMMERÅDENE

"GÅ OG FORTELL" – ORD OG HANDLING I EN SALIG BLANDING!

Fra sjette til tolvte april holdes Kirkemøtet for Den norske kirke i Trondheim. Det er det første Kirkemøtet etter valget, og det siste kirkemøtet med det forholdet til staten, som har vært premissgivende for kirkens organisering gjennom 500 år.

Hovedtema for dette kirkemøtet er "Gå og fortell". Temaet slår an tonen for en mangfoldig saksliste som har saker som angår kirkemøtets organisering, kirkeordning og Den norske kirke som en del av den verdensvide kirke.

På årets kirkemøte behandles Veivalg for en ny kirkeordning – med en visjon til å bli optimistisk av. Det er ikke noe lite ansvar som legges på Kirkemøtet i denne saken slik saksdokumentet beskriver det: "Kirkerådet legger til grunn at de veivalg som Kirkemøtet foretar i denne saken, vil legge betydelige føringer for den senere konkrete utformingen av kirkens ordninger."

Det handler også om visjon når saken "Kirken – på veg mot en felles visjon" skal opp.

Med utgangspunkt i Faith and Orders Paper no. 214: "The Church: Towards a Common Vision" utfordres Kirkemøtet sammen med kirkesamfunn verden over til samtale om "What can we say together about the Church of the Triune God In order to grow In communion, to struggle together for justice and peace in the world, and to overcome together our past and present divisions?"

... "The Church" addresses first the Church's

mission, unity, and its being In the Trinitarian line of God. It then addresses our growth In communion - In apostolic faith, sacramental life, and ministry - as Church's called to live In and for the world".

Generalsekretær i Kirkenes verdensråd, Olav Fykse Tveit, skriver i sitt forord til den norske oversettelsen: "Arbeid med kirkeforståelsen forholder seg til alt hva Kirken er, og hva dens oppdrag innebærer i og for verden."

Det er både spenn og sammenheng mellom disse sakene, som rammer inn og rammes inn av

... det siste kirkemøtet med det forholdet til staten som har vært premissgivende for kirkens organisering gjennom 500 år.

hovedtemaet: "Gå og fortell". Det er ord og handling i en salig blanding. Det er konkrete veivalg som handler om hvor vi skal gå, og det er å løfte blikket. Det er å se innover mot hva vi trenger som kirke for å kunne se utover mot hva verden trenger

av kirken. Disse grunnleggende spørsmålene skal årets kirkemøte samtale om og behandle, og det gir grunn til både lykkønskninger og forbønn. Dette kirkemøtets vedtak vil i disse og andre saker legge premisser for mange menneskers tilhørighet til kirkens liv og oppdrag.

Til oss alle, og til kirkemøtets arbeid med både veivalg og visjon – og alle de andre sakene – kan Svein Ellingsens salme "Du åpner døren for ditt rikes komme" (Svein Ellingsen 1975. Nr 676 i Norsk salmebok 2013, tonesatt av Trond Kverno) minne oss om hvor vi hele tiden er på vei med det vi som kirke er og gjør. Den kan minne om retning og gi mot, håp og trøst til

spennende og krevende saker og dager – og til veien videre for kirkemøtet og for kirken. Jeg siterer første og siste vers:

Du åpner døren for ditt rikes komme! I stillhet bryter Riket frem på jord.
Og vi blir kalt til oppbrudd fra vårt mørke til liv i lys av dine handlingsord.

La veien ryddes for ditt rikes komme, vårt eget selvopptatte liv til tross!
Og la et glimt av Nådens herredømme bli

klart og synlig i og gjennom oss.
Amen.

Vei og visjon – gå og fortell!

Svein Ellingsens salme kan minne om retning og gi mot, håp og trøst til spennende og krevende saker og dager.

HEGE E. FAGERMOEN
HEGE.FAGERMOEN@AS.KOMMUNE.NO

OPPDATERING AV KIRKELIG ÅRSKALENDER

Luther forlag ber alle bispedømmer, frikirker og kristelige organisasjoner melde inn aktuelle endringer i oppføringen i *Kirkelig årskalender*. Endringer som ønskes tatt med i *Kirkelig årskalender 2017*, kan meldes inn til redaksjon.lk@lutherforlag.no og må være innkommet innen 20. mai.

DIALOGTEOLOGI PÅ NORSK

INNLEDNING VED BISPEMØTETS ÅPNING 15.02.2016

AV BISKOP ERLING J. PETERSEN
EP454@KIRKEN.NO

Et situasjonsbilde: Et bord dekket til 16, 8 imamer, 7 prestere og en av Misjonshøgskolens lærere, førsteamanuensis i religionsvitenskap Gerd Marie Ådna som sammen med sin dialogpartner Senaid Kobilica fra Islamsk Råd Norge skulle innlede til samtale om norske dialogerfaringer. Sted: bispedømmets lokaler i Stavanger. Tid: 10. februar 2016. Gruppen som møttes: "Kirken møter moskeen".

Som vanlig hadde vi fulgt Inge Eidsvågs gode råd: "Begynn ikke samtalene med standpunktene og argumentene. Begynn med måltidsfellesskapet og livshistoriene. For vi er noe mer enn våre synspunkter og argumenter, og vi har alle felles erfaringer om det å være menneske." (Sitert fra *Tretten tips for en god dialog*, i Inge Eidsvåg, *Underveis. Vandringer i et landskap mellom tro og tvil*, Oslo 2015, s 171)

Denne kvelden presenterte vi hverandre etter å ha delt halal-måltidet i grupper på to og to. Og det ble spennende glimt inn i hverandres trosfortellinger. Daglig leder i Kirkelig Dialogsenter i Stavanger, dialogprest Kian Reme, ga oss som hjemmelektse til neste gruppemøte at hver av de kristne skulle invitere sin muslimske samtalepartner til middag hjemme. Det er dialogteologi i praksis.

Gerd Marie Ådna overrasket med å starte sine refleksjoner med å synge en bibelsk salme. Hun startet med å si: "Dere muslimer er så flinke til å innlede mange fellessamlinger med resitasjon fra Koranen. Vi kristne har sammen med jødene Davids 150 salmer. De er sterke vitnesbyrd om levd liv i tro på en stor Gud. Derfor har jeg opplevd at mange av salmene kan verdsettes av

mange flere enn jøder og kristne." Og så sang hun Salme 36, 6–10.

Herre, til himmelen rekker din miskunn,
din trofasthet når til skyene.

Din rettferd er som mektige fjell,
som det store havdyp er dine dommer.
Herre, du berger både mennesker og dyr.

Hvor dyrebar er din kjærlighet, Gud!
I skyggen av dine vinger søker menneskebarne ly.
De får nyte overfloden i ditt hus,
du lar dem drikke av din gledes bekk.
For hos deg er livets kilde,
i ditt lys ser vi lys.

Og hun fortsatte: "Denne salmen om Guds beskyttelse og vern kan hjelpe oss når vi er redde og trenger trøst. Den kan kanskje være med oss til de ulike stedene der vi kan møtes som mennesker. I våre kirker og moskéer. I våre hjem. På våre arbeidsplasser og skoler." Så delte hun noen personlige erfaringer fra dialogarbeidet og sa: "I alle dialoger jeg har vært en del av, har jeg erfart at det er *mennesker* som møtes, og ikke institusjoner eller store kolosser som noen kaller 'islam' eller 'kristendom'. Da jeg satt seks år i STL, Samarbeidsrådet for Tros- og Livssyn, i Oslo, da møttes vi som mennesker og delte ofte levd liv med hverandre. Ikke alle delte like mye, men i løpet av så lang tid bygde vi opp *tillit* og kunne snakke sammen om andre ting enn akkurat det religionspolitiske eller det spirituelle." Jeg tror vi er mange som deler Gerd Maries erfaring.

Senaid Kobilica, sjefimam for Det Islamske Fellesskap i Bosnia og Hercegovina og leder for dialogarbeidet i Islamsk Råd Norge, trakk frem

flere eksempler fra det langvarige dialogarbeidet han selv har tatt aktivt del i gjennom Kontaktgruppa og STL. Senaid var en sentral brobygger etter at Norge ble rammet av terror 22. juli 2011. På samme måte som under karikaturstriden i 2006 sto muslimer og kristne da sammen, og vi har sett det samme etter terroranslagene i Paris og København i 2015.

Imam Senaid understreket at Kontaktgruppa for Islamsk Råd Norge og Den norske kirke har vært avgjørende for å forstå den felles holdningen. Før Kontaktgruppa ble offisielt dannet i 1993, hadde muslimske og kristne møtesteder i Oslo fra 1988. Oddbjørn Leirvik, dialognestor som deltok på disse møtene, sier at det var åpenhet og tillit, ikke konflikt som preget samtalen.

Det langvarige fellesskapet i Kontaktgruppa går inn i en global dialogbevegelse som kan sees som et tillitsbyggende mottrekk mot den fryktbaserte og konfronterende identitetspolitikken (O. Leirvik i *Dialogteologi på norsk*, s 64).

Kontaktgruppas arbeid har bl.a. resultert i tre viktige felleserklæringer som fortjener å bli tatt fram igjen i den aktuelle politiske debatt:

2007 Felleserklæringen om retten til å skifte religion.

2009 Felleserklæringen om vold i nære relasjoner.

2011 Religiøs ekstremisme/felleserklæring. Dialogarbeidet som Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke står bak, begrenser seg ikke til kontakten med Islamsk Råd. I dag har vi nasjonale kontaktgrupper med Det Mosaiske Trossamfunn (fra 1998), Buddhistforbundet (fra 2011) og Human-etisk Forbund (fra 2014).

På sentralkirkelig hold behandlet Kirkemøtet i 2006 «Religionsmøtet og menighetene». Da kom den første oppfordring fra Kirkemøtet til menighetene om å engasjere seg i lokale religionsdialoger. Det var allerede i gang kontaktgrupper flere steder, og jeg vil spesielt trekke fram de erfaringer som dialogsenteret Emmaus i Oslo gjorde, når det gjaldt både den praktiske tilrettelegging og den teologiske refleksjon over praksis.

Dialogsenteret Emmaus ble opprettet i 1992 og videreført gjennom Kirkelig Dialogsenter Oslo i 2010. Dette senteret vil ha en knutepunkt-

funksjon i det nasjonale nettverket der vi til nå i tillegg har Kirkelig Dialogsenter i Bergen (2011) og Stavanger (2012). Misjonsorganisasjonen Areopagos samarbeider med lokale bispedømmer om dette. I flere andre bispedømmer gjøres det lignende erfaringer, men med litt ulik organisering, i byer som Sarpsborg, Drammen og Trondheim. Muslimske-kristen dialogvirksomhet i Trondheim ble spesielt trukket frem av imam Senaid som modell til etterfølgelse.

DIALOGTEOLOGI PÅ NORSK

Dialogteologi på norsk (Verbum Akademisk 2016) gir et viktig bidrag til den teologiske refleksjon, og presenterer en spennende bredde fra norsk mark. Redaktørene bruker uttrykket en *dialogisk orientert teologi*; sitat: "Dialogisk forstås da i bred forstand, både som handling og holdning, i en flerreligiøs og flerkulturell kontekst." Artikkelen viser at det i Den norske kirke finnes mange miljøer som lar seg utfordre av mangfoldet. Dialogisk teologi er erfaringsbasert; den er ikke ferdigtenkt, og det er etter sin natur en teologi hvor siste ord ikke er sagt.

DIALOG ER Å SKJØNNE MER

Midt i det flerkulturelle hovedstadsmiljø finner vi en hjørnebygning i et travelt gatebilde som illustrerer situasjonen det norske samfunnet befinner seg i dag.

I grunnen under hjørnebygningen i Schweigaardsgate, ikke så langt fra Oslo bispegård, finnes det med stor sannsynlighet rester av Nonneseter kloster. Under gatelegemet finner vi spor av tro og levende kulturtradisjon. Det var her Kristin Lavransdatter møtte nonnene i benediktinerordenen, som fulgte *Benedikts regel* som dannet grunnlaget for livsformen innenfor klostermurene over hele Europa.

Over gatelegemet finner vi etasjer i gårdene bortover Schweigaards gate, med navneskilt på dørene som forteller sitt språk om nye kulturer som finner sin vei inn i det norske samfunn.

Vår utfordring som kirke er å etablere det helt nødvendige forholdet mellom det som billedlig talt er *under* asfalten, spor av levende tro og kulturtradisjon, og det som er over asfalten, det nye norske samfunn.

Og i den prosessen er dialogen den eneste farbare vei.

”Alt virkelig liv er et møte,” sier filosofen Martin Buber som opererer med tre former for dialog: Dialog med Gud, dialog med andre mennesker og dialog med oss selv. *Dialogteologi på norsk* rommer alle tre formene og har sin styrke nettopp i denne bredden. Fra første artikkel til siste klarer forfatterne å la teoretiske refleksjoner gå hånd i hånd med hverdagserfaringer fra praksisfeltet. Erfaringsdimensjonen gjør at interessen holder til mål og gir fremstillingen troverdighet.

Selv har jeg kanskje lært mest om dialog de siste årene gjennom kontakt med ungdommer med ulik religiøs og livssynsmessig identitet, særlig gjennom Stavanger-prosjektet *Ung Dialog*.

De følger det Ungdommens Kirkemøte i 2005 formulerte slik: ”Med dialog mener vi en samtale mellom likeverdige partnere. En vellykket dialog innebærer ydmykhet, åpenhet og villighet til forandring.”

Når Den norske kirke nå skal følge opp bestillingen fra Kirkemøtet 2012 om å arbeide med spørsmål knyttet til religionsforståelse, kulturforståelse og dialog, vil denne erfaringsbaserte artikkelsamlingen åpne dører til nye rom for mange. Og ungdommenes utfordring om villighet til forandring kan være en god leseguide.

Dialog betyr å skjønne mer var tittelen på en ti år gammel kronikk signert Inge Eidsvåg som også skal krediteres for en setning som etter min mening summerer opp innholdet i denne artikkelsamlingen: ”Toleranse skjer ikke i et verdimesig vakuum, men finner sted i skjæringspunktet mellom troskap mot egne verdier og kjærlighet til nesten.”

Jeg møtte den samme tenkningen på Tao Fong Shan i Hong Kong da jeg som styreleder i Areopagos for et tiår siden møtte den levende arven fra Karl Ludvig Reichelt og Notto Normann Thelle som etablerte senteret.

Vårt norske dialogarbeid står i stor gjeld til det dialogarbeidet, særlig med buddhister i Østen, som Areopagos, tidligere Den nordiske kristne Buddhismisjon, sto for. Dette kommer frem i artiklene til Bård Mæland og Raag Rolfsen i

Dialogteologi på norsk; den siste er et viktig religionsfilosofisk bidrag som sammen med Vebjørn Horsfjords artikkel: *Hva med sannheten? Sannhet, åpenhet og makt bør bli pensum for alle som ønsker å ta dialog som teologisk utfordring* på alvor.

KRISTER STENDAHL'S GODE RÅD

I sin utfordrende artikkel *Fra kristen til hedning-kristen, Refleksjoner i møte med jødedommen*, sier Gunnar Haaland at han i møte med jødedommen eller en annen tradisjon som ikke er hans egen, vil praktisere tre prinsipper for interreligiøs forståelse, utmeislet av den svenske NT-profesoren, biskopen og dialogforegangs mannen Krister Stendahl:

1. La den andre definere seg selv. Når du forsøker å forstå en annen religion, bør du spørre denne religionens tilhengere og ikke dens motstandere.
2. Sammenlign likt med likt. Sammenlign ikke det verste i andres tradisjon med det beste i din egen.
3. Gi rom for hellig misunnelse. Å gi rom for «hellig misunnelse» (svensk: «helig avund»; engelsk: "holy envy") handler om å tillate seg å bli fascinert og inspirert av perlene i andre religioner, av skjønnheten i andres religiøse fortellinger, praksiser, kunstuttrykk, tanke-systemer,

Krister Stendahl tør å bevege seg mot dypet. Han visste det var sant, som Tore Laugerud skriver: ”Dialog handler om å overvinne fordommer og se den andre slik han eller hun er. Det kan bare skje når vi ser dypet i den andre. Det betyr i dialogpraksisen at vi må *under* de trosforestillinger og praksisformene som er synlige på overflaten. Konkret betyr det å spørre: 'Hvorfor tror du det, hvorfor gjør du det, hvorfor gir det mening for deg?' Da beveger vi oss ned mot et dyp der vi kan gjenkjenne og berøre hverandres lengsler og grunnleggende behov, behovene for trygghet, mening og samhörighet. Det skaper relasjoner og bygger broer.” Tore Laugerud skriver dette ut fra sitt mangeårige dialogarbeid i møte med nyåndeligheten.

Jeg vil også peke på de erfaringene dialogprest i Stavanger, Silje Trym Mathiassen, med

nyåndeligheten som sitt felt beskriver i boken *Levende Religion* fra 2015, (*Globalt perspektiv – lokal praksis*, redigert av Anne Kalvig og Anna Rebecca Solevåg.) Hun skriver om åpne og gjestfrie rom der men kan puste fritt og la ting skje, der vi kan berøre hverandres liv og lete etter Guds nærvær og stemme i *alle* mennesker. Dialogprestens erfaringer og refleksjoner fra møtet med de nyåndelige miljøer har samme grunnlag som dialogprestkollega Kian Remes møter med det muslimske miljø: Det handler om å møtes ansikt til ansikt uten skjulte hensikter.

Det er Anne Hege Grung, en av de mest erfarne dialogforskere i Norge, med solid praksis og teologisk refleksjon, som har gitt oss den definisjon av dialog jeg synes er mest presis: Det handler om: *”... å møtes ansikt til ansikt uten skjulte hensikter. Det er ikke noe man går inn i for å forandre den andre, men for selv å risikere å bli forandret gjennom et møte. Eller kanskje mer presist: For å bli en del av en gjensidig forandring som kan finne sted dersom deltakerne opplever respekt og likeverd i et åpent og fritt rom.”*

Anne Hege Grung utvikler en dialogteologi som legger til rette for å oppdage og skape likeverdighet, samtidighet og håpefull kreativitet som igjen kan bygge fellesskap og vennskap.

FRA UTØYA 2011 TIL KIRKEMØTET I TRONDHEIM 2016

Fra jeg kom til Stavanger i 2009, har kontakten med det muslimske miljøet vært viktig i en by med mottoet ”Sammen for en levende by.” Kirkelig Dialogsenter er et direkte resultat av den utfordring jeg fikk av overlevende AUF-ere fra Utøya, som allerede 25. juli 2011 ba meg om å etablere en arena, et sted der vi kunne gå sammen om å bygge et livssynsåpent mangfoldsamfunn med dialog som bærebjelke. Jeg gikk til ordfører Christine Sagen Helgø (H) og presenterte idéen, og Stavanger kommune har fra første dag gitt oss et solid økonomisk fundament ut fra erkjennelsen av at byen er avhengig av god kunnskap og gode møteplasser i arbeidet for integrering. Varaordfører Bjørg Tysdal Moe (KrF) har invitert oss sammen med de politiske gruppelederne i bystyret med på reiser til Midtøsten der lokale in-

teresseorganisasjoner fra Stavanger, Netanya-foreningen og Nablus-foreningen, har møtt biskop Mounib Younan i Jerusalem, sjefsrabbiner David Rosen og andre dialogpartnere i den jødisk-kristne-muslimske dialogen som prost Trond Bakkevig har drevet i en årrekke, finansiert av norsk UD, på oppdrag fra Mellomkirkelig Råd.

Det vi har erfart på disse dialogreisene, er at den religionspolitiske, menneskerettslige og fellesskapsetiske dialogen går sammen med den eksistensielle, med å bygge tillitsfulle relasjoner på det menneskelige plan. Det er samme erfaring vi gjør på det lokale plan.

Derfor blir det også spennende å se hvordan et nytt Kirkemøte vil ta imot de utfordringene som venter i april når Religionsmøte og dialog står på dagsorden. I en politisk situasjon der frykt for den andre i stadig økende grad preger sosiale medier og den offentlige debatt, kan Kirkemøtet bidra til at andre ord enn frykt og lukkethet skal få prege den offentlige samtalen. Ordene jeg ønsker skal brukes mer aktivt, og aller helst erstatte fryktspråket, er de samme som preger bidragene i *Dialogteologi på norsk*: Sårbarhet, åpenhet, tillit, respekt, likeverd, gjestfrihet, fellesskap, vennskap – eller for å si det med professor i interreligiøse studier ved TF, Oddbjørn Leirvik: ”Vi behøver tillitsbyggende mottrekk mot den fryktbaserte og konfronterende identitetspolitikken vi ser i møte med islam i vestlige samfunn i dag.”

Kanskje det viktigste tillitsbyggende mottrekket er det studentprest Anne Anita Lillebø beskriver i sin artikkel om ”Gjestfridom” (*Dialogteologi* s 180), og som er denne innledningens siste ord:

For kyrkja kunne møte med den religiøst sett andre vere philoxenia – kjærleik for framande, synleggjort ved den dialogiske praksisen gjestfridom. I ein individualisert kultur, der trua er fleksibel og religiøs tilbøyrsl er flytande, kunne kyrkja i enno større grad halde fram det relasjonelle ved det å vere menneskje og truande. Ei tenande og gjestfri kyrkje, i ei verd som er mykje meir samansett enn nokon gong når det kjem til identitet på trus- og livssynsområdet, fortel om korleis ho ynskjer å møte kompleksiteten ved å ha opne dører for alle.

RELIGIONSMØTET VED KIRKELIGE HANDLINGER

FOREDRAG VED BISPEMØTETS ÅPNING, OSLO DOMKIRKE 15. FEB. 2016

AV BISKOP HALVOR NORDHAUG
HN588@KYRKJA.NO

I mange av Den norske kirkes menigheter møter de ansatte ofte mennesker med en annen tro. Hvordan kan vi som kristen kirke vise nestekjærlighet og gjestfrihet i møte med mennesker av annen tro, og samtidig unngå å opptre slik at skillet mellom ulike religioner utviskes på en måte som kommer i konflikt med vår egen og kanskje også andres tro?

Dette spørsmålet tegner noe av bakgrunnen for denne pastorale veiledningen som Bispemøtet ut fra sitt tilsynsansvar i kirken nå utarbeider.

Det er umulig å levere detaljerte henvisninger om hvordan man bør handle i hvert enkelt tilfelle som måtte oppstå. Denne veiledningen gir noen grunnleggende retningslinjer som vi ønsker at man følger opp i lojalitet mot kirkens tro og ordninger, og med klokskap og forståelse for hva situasjonen krever.

I KRISTEN TRO I MØTE MED ANDRE RELIGIONER

Det nye testamente viderefører den eksklusive linjen fra GT der troen på og dyrkelsen av Jahve ikke tåler noen rivaler: «Du skal ikke ha andre guder enn meg.» Men i NT knyttes denne linjen sammen med troen på Jesus Kristus:

- *Jesus sier: «Jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Far uten ved meg.» (Joh 14,6)*
- *Det finnes ikke frelse i noen annen, for under himmelen er det ikke gitt menneskene noe annet navn som vi kan bli frelst ved. (Apg 4,12)*

Samtidig er bildet mer nyansert. I sin berømte tale på Areopagos (Apg 17,22–31) tar Paulus opp

og bekrefter tanker og forestillinger fra gresk filosofi. Når han sier om Gud at han «*bør ikke i templer reist av menneskehender, og trenger heller ikke noe av det som menneskehender kan tjene ham med*», så er dette kjent stoff for grekerne. Det samme gjelder disse utsagnene: «*Han er jo ikke langt borte fra en eneste av oss. For det er i ham vi lever, beveger oss og er til.*» Paulus finner hos grekerne sannheter som han kan bekrefte og samtidig bruke som tilknytningspunkt for forkynnelsen av evangeliet.

Det er på denne bakgrunnen ikke overraskende at Paulus i Romerbrevet både polemiserer mot hedningenes avgudsdyrkelse og livsførsel (1,18 ff), og samtidig anerkjenner at det i deres samvittighet finnes en innsikt i Guds lov (2,14f).

Logos

I det første kapittel i Johannesevangeliet finner vi en teologisk refleksjon med stor betydning for forståelsen av kristendommens forhold til andre religioner. Her fremstilles Jesus som inkarnasjonen av det evige Ordet (gresk: *logos* = ord/fornuft). Dette Ordet kommer fra Gud og er selv Gud. Det lyset som er i ham *skinner i mørket* (1,4) og *lyser for hvert menneske* (1,9). Når Jesus kommer til verden, kan evangelisten si: *Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham* (1,11).

En av oldkirkens skarpeste tenkere, Justin Martyr (ca. 100–165), har videreutviklet logosteologien hos Johannes i sin teologi om «det utsådde ordet» (*logos spermatikos*). Ifølge Justin har «logos» vært «sådd ut» i verden fra skapelsen av, og det har virket inn på menneskenes tanker.

Derfor kunne f.eks. Sokrates som levde lenge før Jesus, erkjenne at avgudsdyrkelsen ikke var annet enn tomhet.

Med ståsted i logos-teologien kan vi tro at det over alt i verden finnes lys og visdom fra Kristus, som evangeliet om ham kan gripe fatt i og bekrefte. Men ikke bare det, i alle kulturer finnes det også innsikter som kristne kirker kan ta til seg og lære av. For den visdom som finnes i logos, er større enn noen kirke kan romme.

Mat og gudsdyrkelse

I sitt første brev til Korinterne tar Paulus opp et spørsmål som åpenbart har vært vanskelig for de kristne i Korint: Kan vi spise mat som selges på torget, når den først kan vært ofret til avgudene i et hedensk tempel? Til dette svarer Paulus at det bare finnes én Gud, og at andre ”såkalte guder” ikke er virkelige (1 Kor 8,4–6). Derfor er ikke noen mat uren for kristne; de kan spise alt. Men de bør gi avkall på denne friheten hvis en svakere samvittighet enn deres egen kan bli ført til fall fordi de spiser (1 Kor 8,7–13).

Senere i samme brevet tar Paulus opp et beslektet, men mer alvorlig tema, spørsmålet om kristne kan delta ved avgudsdyrkelsen. Her er Paulus avvisende. Den som har fellesskap med Kristus i nattverden, kan ikke også ha fellesskap med onde ånder. For ”slike offer blir ofret til onde ånder og ikke til Gud” (1 Kor 10,20).

Tekstene fra 1 Kor 8+10 i denne sammenhengen viser at gudsdyrkelse er tilbedelse og kultus, og dermed et dynamisk og reelt uttrykk for et menneskes tro. Kultiske handlinger som nattverd og bønn er uttrykk for det livsfellesskap som den dømte har med Kristus. Den som deltar i dette fellesskapet, kan ikke også være en aktivt tilbedende deltaker ved tilsvarende kultiske fellesskap innenfor en annen religiøs ramme. Det betyr imidlertid ikke at en kristen dermed er forhindret fra å være til stede.

Sammenfatning

På denne bakgrunn gis en åpning for at kirkens gudstjenester og kirkelige handlinger kan romme tekster og kulturelle uttrykk som ikke har et spesifikt kristent innhold. Også utenfor kirken finnes sannhet og skjønnhet som lar seg inkor-

porere i en kristen livstolkning, og som derfor kan hentes inn i kirkerommet. Derimot kan kirkens gudstjenester og kirkelige handlinger ikke romme en kultisk utøvelse av annen tro fordi en slik utøvelse vil komme i konflikt både med Det første bud og med troen på Kristus og evangeliet.

II RELIGIONSMØTET OG BØNN

Ulike former for felles offentlig bønn

Kan kristne be sammen med mennesker av annen tro innenfor rammen av en gudstjeneste eller en kirkelig handling, eller en annen religiøs samling av offentlig karakter? Her er det først nødvendig å slå fast at bønn er noe mer enn bare å resitere en tekst. Bønnen retter seg alltid mot en guddom og er derfor en form for gudsdyrkelse.

Vi kan skille mellom ulike former for felles bønn:

- En kristen kan være *til stede* ved bønn i en annen religiøs sammenheng, for eksempel i en moské eller et buddhistisk tempel. Dette vil ofte være del av en dialogisk prosess der mennesker av ulik tro lærer hverandres tro og trospraksis å kjenne.

Nærvær er ikke det samme som deltakelse, og derfor finnes det heller ingen grunn til å advare mot dette, snarere tvert imot. Tilsvarende kan også kristne gjerne invitere mennesker av annen tro til å være til stede ved en kristen bønnesamling eller gudstjeneste.

- Det kan skje at mennesker med ulik tro kommer sammen for å be *samtidig, men ikke i form av felles bønn*. De enkelte deltakerne ber da bønner i samsvar med sin egen tro, mens andre gjør det samme på et annet sted, eventuelt på samme sted, men ikke helt synkront. Dette skjedde da paven i 1986 sto som vertskap for en bønnesamling for fred i Assisi.

Prinsipielt er en slik form for bønn ikke veldig forskjellig fra det å være til stede ved andres bønner, i og med at det ikke handler om felles bønn i egentlig forstand.

Dersom man fra kirkens side ønsker å medvirke i en slik sammenheng, er det viktig at det markeres et tydelig skille mellom de ulike religionene som er involvert, samtidig som man utad kommuniserer på hvilke premisser man deltar. Slik kan man avgrense seg

mot misforståelser.

- En tredje form kalles gjerne ”interreligiøs bønn”. Her ber mennesker av ulik tro samtidig samme bønn.

Med utgangspunkt i forståelsen av bønn som gudsdyrkelse blir denne formen for felles bønn dypt problematisk. Selv om en kristen mentalt retter bønnen mot den treenige Gud, deltar man her likevel i én felles kultisk handling som retter seg mot flere guddommer. Det er vanskelig å komme bort fra at en slik bønneform må vurderes som religionsblanding i konflikt med Det første bud.

Bønn i det private rom?

De samme vurderinger som er gjort gjeldende ovenfor med sikte på gudstjenester eller andre offentlige tilstelninger, vil i prinsippet også gjelde for bønner i det private rom, f.eks. i en familie eller mellom venner. Men det fellesskapet som består mellom mennesker i en slik kontekst, er så dyptgripende at det her kan være nødvendig med en mer sammensatt vurdering. En kan eksempelvis tenke seg en situasjon der foreldre står ved et barns sykeseng

III RELIGIONSMØTET VED KIRKELIGE HANDLINGER

De kirkelige handlinger, dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd, har to sider som henger nøye sammen. I et antropologisk perspektiv er dette viktige overgangsriter i menneskers liv. Kirken bør i utgangspunktet være åpen og imøtekomende overfor ønsker som familien og andre pårørende har ved disse anledningene. Samtidig er de kirkelige handlinger grunnleggende teologisk bestemt. De er offentlige gudstjenestelige samlinger, basert på den kristne tro og livstolkning. Alt som skjer her, er festet i bekjennelsen til den treenige Gud.

Rammen rundt de kirkelige handlingene er normalt kirkehuset. Dette rommet er stort og kan romme mye, men det er ikke grenseløst. For bruken av kirkehuset i Den norske kirke er det gitt noen bestemmelser som finnes i ”Regler for bruk av kirkene”. Dette regelverket innledes med en hovedbestemmelse som legger grunnen for alt som skal skje i dette huset: *Kirken er viglet til*

bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og menighetens oppbygging.

Med dette dobbelte utgangspunktet vil kirken ut fra sin bekjennelse ikke bare tåle, men se positivt på at kirkehuset får romme et mangfold av menneskelige uttrykksformer som formidler skjønnhet, livserfaring og visdom. I et skapelses-teologisk perspektiv vil dette gjelde også om disse innslagene ikke direkte gir uttrykk for kristen tro, så lenge de ikke er i strid med denne. Men hvis de kommer i konflikt med en kristen livstolkning, må kirken kunne avvise disse som upasende i en kirkelig handling.

Vigsel og gravferd

Liturgiene for de kirkelige handlingene inneholder faste ledd, som ikke kan endres. Dette betyr at man ikke kan velge andre tekster eller bønner enn de som liturgien åpner for. Bibeltekster kan dermed ikke byttes ut med tekster hentet fra andre kilder.

Samtidig åpner liturgiene ved to av de kirkelige handlingene, nemlig *vigsel og gravferd*, opp for ulike innslag i tillegg til de faste leddene. I en flerreligiøs familie vil det da kunne komme ønsker om innslag i form av sang og musikk, tekster eller danser hentet fra andre religiøse tradisjoner.

Slike innslag må vurderes ut fra noen grunnleggende kriterier. De må:

- passe inn i kirkerommets karakter av å være et hellig hus, viglet til Guds ære.
- respektere handlingenes gudstjenestelige preg.
- unngå å komme i konflikt med kirkens tro og bekjennelse.

De som fra kirkens side har ansvar for de kirkelige handlingene, som oftest vil det være prest og kantor, vil her kunne stå ovenfor flere avgjørelser som ligger i grenseland. Her kreves både menneskelig innlevelsessevne og et godt teologisk skjønn. Man må være imøtekommende overfor dem som er involvert, samtidig som man må handle i samsvar med kriteriene som er angitt ovenfor.

Videre er det nødvendig å ta hensyn til at alle avgjørelser vil kunne skape presedens ved senere

anledninger. Selv om den enkelte situasjon vil oppleves som særskilt og enestående, vil det komme liknende situasjoner i fremtiden, der premisene for tidligere avgjørelser ikke vil være kjent, bare konklusjonen.

Formidling og kontekst

Det kan tenkes at noen ønsker at en tekst fra en annen religiøs tradisjon blir lest eller sunget. Dette handler om mer enn bare hvilket innhold teksten etter sin ordlyd formidler. Selv om dette innholdet i og for seg ikke skulle være problematisk utfra et kristent ståsted, er teksten likevel hentet fra en annen kontekst med dennes referanserammer, og dette bestemmer også hvordan teksten blir tolket og opplevd.

Et kapittel fra Koranen kan etter sitt innhold være helt i samsvar med kristen tro, men fordi det er en korantekst, reises spørsmålet om teksten kan leses og tolkes uavhengig av den større sammenhengen som den står i. Når tilhørerne vet at denne teksten er en korantekst, vil de ikke bare forholde seg til ordene i teksten, men også til konteksten teksten er hentet fra, nemlig Koranen og dermed også islam. Mange vil da trolig reise en del spørsmål som angår forholdet mellom kristendommen og islam, og disse spørsmålene kan skape forvirring. Dette vil i enda sterkere grad gjelde hvis teksten ikke bare leses av et familiemedlem, men av en leder for en muslimsk menighet som kanskje resiterer teksten på tradisjonelt, syngende vis. For en muslim vil en slik lesning fra Koranen i seg selv være uttrykk for tilbedelse, og da blir grensen mellom tekstlesning og kultisk handling vanskelig å få øye på.

Denne utfordringen er svært krevende å forholde seg til. Det må være et viktig anliggende at tilhørerne ikke blir latt alene med usikkerheten som her kan oppstå. En slik tekst bør derfor ikke bli lest på en måte som fremtrer som kultisk, og den vil i alle tilfeller måtte møtes med et kristent svar ved at presten, enten umiddelbart eller senere i handlingen, gir en kommentar eller tolkning til denne fra et kristent ståsted.

Liturgisk bønn

Det kan tenkes at noen fra familien eller andre vil ønske at det ved en vigsel eller en gravferd kan

leses eller bes en bønn fra en annen religiøs tradisjon. Dersom det skulle skje, vil de som sitter i kirken, oppleve en svært flertydig situasjon. De er kommet til en kirkelig handling som er innrammet av troen på den treenige Gud, men opplever at her blir en annen religion gitt rom, ikke bare ved et kulturinnslag eller tekstlesning, men ved bønn.

Menigheten vil her oppleve at de ikke bare er tilstede ved en annens bønn, men at de, enten direkte eller indirekte, også bes om å bli med og be sammen med den som leder bønningen. Dermed vil denne bønningen arte seg som interreligiøs bønn.

Ut fra det som er sagt tidligere om interreligiøs bønn, vil det ikke kunne gis rom for en slik bønn i en kirkelig handling. Mens en religiøs tekst etter sitt innhold ikke behøver å være annet enn et stykke livstolkning som også kristne kan slutte seg til, så er en bønn alltid uttrykk for tilbedelse og dermed også for en gudsdyrkelse som bare kan ha sin plass i kirkehuset når den retter seg til Den treenige Gud.

To handlinger fra ulike religioner?

Noen prester har opplevd å bli spurt om å la den kristne gravferden være én av to gravferder for samme avdøde, der den andre gravferden avholdes i regi av et ikke-kristent trossamfunn. En kan tenke seg at liknende forespørsler vil kunne komme for ektepar som ber om forbønn for borgerlig inngått ekteskap, og der det også skal være en tilsvarende seremoni i en annen religiøs sammenheng. Bakgrunnen for slike ønsker vil være at familien opplever at en slik ordning best ivaretar hensynet til alle involverte på en likeverdig måte.

Dersom det er snakk om handlinger som skjer andre steder enn i et vigslet kirkerom, er det fra kirkens side ingen avgjørende hindringer mot at de to seremoniene kan holdes etter hverandre. Dette forutsetter imidlertid at det markeres et tydelig skille mellom handlingene slik at de ikke fremtrer som én, felles seremoni.

Én felles handling?

Kan en forbønn for et borgerlig inngått ekteskap, eller en gravferd, skje i rammen av én felles handling der de medvirkende representerer ulike reli-

gioner og der innholdet er hentet fra flere religiøse tradisjoner?

Sett fra familiens ståsted kan det tenkes mange gode grunner for å gjennomføre en slik handling. Teologisk bedømt kan den likevel ikke betraktes annerledes enn som uttrykk for en blanding av ulike religionsutøvelse, og ansatte i Den norske kirke vil derfor ikke kunne medvirke til dette.

Skolegudstjenester

Skolegudstjenester i en flerreligiøs kontekst er en egen tematikk som er blitt aktuell stadig flere steder, og som det derfor vil være naturlig å omtale i denne sammenheng. Det er viktig at vi fra kirkens side forholder oss bevisst til de utfordringene dette stiller oss ovenfor.

Selv om skolegudstjenestene har sin egen form med stor grad av samarbeid og medvirkning fra skolens og elevenes side, er dette kirkens gudstjenester der de samme prinsipper gjelder som for andre gudstjenester og kirkelige handlinger. Samtidig er det ønskelig at også elever med ingen eller annen tro kan delta ved disse gudstjenestene dersom deres foreldre tillater det. Men deltakelsen må skje slik at ingen opplever å bli involvert på en måte som kjennes vanskelig. Elever og lærere som ikke deler den kristne tro, kan velge å gå inn i en rolle som gjester i gudstjenesten der de deltar respektfullt og lyttende og selv velger hvilke ledd i gudstjenesten de finner det naturlig å medvirke i. Ingen må settes i en situasjon der de opplever at de må lese eller syngte tekster som strir mot deres tro.

Prinsipielt er situasjonen ved en slik skolegudstjeneste ikke veldig ulik det som skjer når kristne familier kommer til kirken, og noen leser trosbekjennelsen mens andre lar være. Noen deltar i nattverd mens andre blir sittende. Vi er forskjellige, men er sammen for å forstå og lære både om oss selv og dem vi har rundt oss.

ETTERORD: NYE UTFORDRINGER I KJENT LANDSKAP

Vårt samfunn blir stadig mer flerkulturelt og mer religiøst sammensatt. For kirken innebærer det en utfordring om å kunne se sine tradisjoner i et nytt perspektiv der den kristne tro stadig oftere ikke vil være et felles ståsted for alle i samme

familie. Dette er imidlertid ingen ny situasjon for kirken. Helt fra begynnelsen av har kristne vært vant til å leve tett sammen med mennesker av annen tro, også i familien.

Jesus har bedt sine disipler om å vise nestekjærlighet til alle. Kirken må derfor alltid møte mennesker med annen tro med en grunnholdning preget av åpenhet og imøtekommenhet, og samtidig være tydelig på sitt eget ståsted. Vi har alle en oppgave i å bygge et samfunn der mennesker med ulike religiøse tilhørighet kan leve sammen og bygge et godt fellesskap for alle. Skal dette lykkes, kreves det at vi møter hverandre både med trygghet i egen tro og åpenhet overfor andre. Der slike møter får finne sted, vil mange oppleve at de får et rikere liv og en dypere tro.

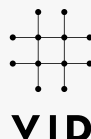
Kan du hjelpe oss med teologisk faglitteratur?

Den lutherske kirken på Madagaskar er i sterk vekst, og vil utdanne 1200 nye prester de nærmeste ti årene. Til dette trengs det teologisk faglitteratur til kirkens sju presteskoler. Vil du gi bort noe av din teologisk faglitteratur på engelsk og fransk til presteutdanningen på Madagaskar? Bøkene leveres nærmeste NMS Gjenbruk butikk, merk med «Bøker til Madagaskar». Det vil bli foretatt en kvalitetssikring av bøkene, og de som ikke sendes til Madagaskar vil bli solgt gjennom NMS Gjenbruk. Frist for innlevering er 1. juni.

Sven Skjold, *Det Norske Misjonsselskap*
Knut Holter, *VID-Misjonshøgskolen*

Det Norske
Misjonsselskap

HØRE BARE MED ØRENE?

(ROM 10,17)

**Konferanse for sjelesorg blant hørselshemmede
18. – 22. august 2016**

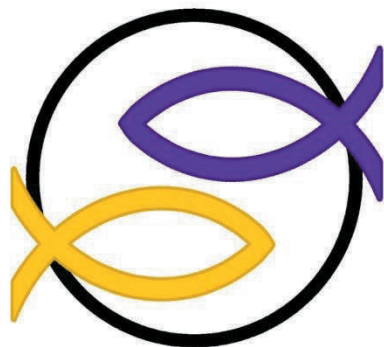

**Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV)
Løgumkloster, Danmark**

**Pris inkl. full forpleining: € 400,-
(tillegg for enkeltrom: € 50,-)**

Påmeldingsfrist 1. mai

**For nærmere opplysninger og påmelding se:
www.churchear.org**

IVSS Churchear

MÅNEDENS SALME APRIL 2016

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE
ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

VELSIGNET VÆRE DERE SOM GIR BRØD I TOMME HENDER (N13 743) T: SVEN AASMUNDTVEIT M: IRSK FOLKETONE

Ved inngangen til det nye årtusen var det stor liturgisk aktivitet. Det tverrkirkelige programmet "Jubileum 2000" under Norges kristne råd oppfordret norske ord- og tonekunstnere til å sende inn forslag til sanger, salmer og viser som kunne brukes i markeringen av overgangen til et nytt årtusen med Kristus. Juryen valgte ut åtte av 355 innsendte bidrag. Disse ble publisert i ressursheftet "Jubileumstonen – Sanger for jubileum 2000". Et av dem var salmen "Velsignet være" av Sven Aasmundtveit. Som det eneste av disse åtte bidragene er den kommet med i Norsk salmebok 2013.

Sven Aasmundtveit (f. 1955) er leder for Frikirkens studiesenter. Han er også leder for Anam-Cara, den norske avdelingen av Community of Aidan & Hilda (keltiskinspirert, økumenisk fellesskap). Både som forfatter og som salmedikter har han bidradd til å bringe keltisk spiritualitet inn i norsk kirkevirkelighet. Hans to salmer og to oversettelser i Norsk salmebok vitner også om inspirasjon fra denne tradisjonen.

I arbeidet med "Velsignet være" forteller Sven Aasmundtveit at det begynte med melodien. Han hadde fått denne irske folketonen fra Arne Kristiansen som på det tidspunkt jobbet med liturgi i Frikirken. Aasmundtveit valgte melodien fordi den var både vakker og hadde en form som kunne passe til en salme. Etter å ha jobbet med forskjellige ideer når det gjaldt teksten, endte han opp med velsignelse som hovedtema.

Teksten bygger på saligprisningene (Matt 5,3–10). Hvert vers åpner med setningen "Velsignet være dere som". Vi gjenkjenner åpningsordene til hver av saligprisningene i Bergprekenen: "Salige

er dere som." Og vi har fått en salme som hjelper oss til å reflektere over innholdet i saligprisningene, uten at Aasmundtveit gir en gjendiktning av hver enkelt saligprisning.

Både saligprisningene og salmen "Velsignet være" uttrykker utfordring, løfte og håp – utfordring til å se de minste, trøste de sørgende, mette de sultne, arbeide for fred og rettferdighet. Samtidig hører vi Guds velsignelse som den gjenomgående klang i alle vers. Å la utfordringen til å tjene vår neste få form av en Guds velsignelse er både god bibelteologi og vakker poesi: "Velsignet være dere som / gir brød i tomme hender, / som bruker ord og gjerning slik / at fiender blir venner." (v 1)

Det siste verset i Aasmundtveits salme er som en nøkkel til både å forstå dybden i saligprisningene og i denne salmen. Det handler om å stille seg inn under Guds nåde, å ta imot Guds velsignelse med åpne hender. Saligprisningens løfter og håp uttrykkes på mange måter: ... himmelriket er deres, ... de skal trøstes, ... de skal arve jorden, ... de skal se Gud osv. I salmen sammenfattes alt dette slik i det siste verset: "Velsignet være dere som / selv åpner deres hender / for Herrens nåde som forblir / når dette livet ender."

Salmen er velegnet når søndagens tekst handler om saligprisningenes temaer, men også som avslutning på en gudstjeneste eller en annen samling. Salmen er med på den felleskirkelige listen over salmer (merket ⊕ i N13). Den har også vært brukt på frivillige organisasjoners arrangementer, bl.a. på Korsveistevnet de siste årene.

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

SØNDAGSTEKSTEN

TORSTEIN EIDEM NORDAL - STEPHEN SIRRIS - TORE SKJÆVELAND

5. SØNDAG I PÅSKETIDEN - 6. SØNDAG I PÅSKETIDEN

1. MAI

5. SØNDAG I PÅSKETIDEN

24. APRIL 2016

Prekentekest: Joh. 17, 6–11

*Lesetekster: 1 Kong 8,12–13.27–30 el. Apg
11,1–18 / Ef 2,17–22*

Fortellertekst: 2 Sam 11,2–5.14–17;12,1–10

Liturgisk farge: Hvit

TIL DAGEN

Denne søndagen skal vi ta for oss en del av Jesu avskjedstale til sine disipler før påske, "Jesu ypperste-prestelige bønn". Dagens bønn i vår liturgi uttrykker at Gud skal verne oss med sin kjærlighet, et ekko fra tekstenes fokus på troens fundament og troendes enhet. Et aktuelt bakteppe vil være det avsluttede Kirkemøtet, og med det dets vedtak omkring vigselsliturgier og kirkeordninger. Er enheten truet? Makter vi å rette blikket framover – og oppover?

TIL TEKSTEN

Teksten vi har foran oss leses gjerne i lys av Johannes-skolens samtid, og dennes ønsker for

menighetene (90–100 e.Kr.). Vi kan anta at Jesus har bedt en bønn for sine disipler, som siden Johannes og hans disipler kan ha gjort til sin egen i lys av oppstandelsen (Jfr. v 7f), for så å gi den videre til sine menigheter.

Vi møter Jesus ved det som må sies å være et antiklimaks skjærtorsdag, før han og disiplene bryter opp fra "den øvre salen" og begir seg til Getsemane. Sammenlignet med andre bønner fra Jesu munn i Johannesevangeliet (11,41ff; 12,28), kjenner vi igjen adresseringen til Gud som "Far". Hengivenheten bønner uttrykker mellom Sønnen og Faderen, står derimot i kontrast til de synoptiske evangeliers skildring av Jesu bønn i Getsemane (Matt 26,39) og på Golgata (Matt 27,46). I disse aner vi en panikk hos Jesus som frykter døden, men i vår tekst har Jesus sinnsro og kontroll. I Getsemane kaster Jesus seg ned med ansiktet mot jorden, men her løfter Jesus "blikket mot himmelen" (v 1).

Bønnens lengde understreker dens betydning. Jeg finner tre hoveddeler: Sønnen ber først for seg selv (v 1–5), slik at Sønnen kan herliggjøre Faderen. Deretter går Sønnen i forbønn for sine disipler (v 6–18), at Faderen må ta vare på disiplene fordi de er hans egne, for så å gå i forbønn for alle de troende (v 19–26), at gjennom Faderen og Sønnens enhet skal Guds kjærlighets vesen åpenbares for menneskene. Vår tekst er altså en del av bønner, som retter seg mot Jesu disipler. Hva sier vår tekst om dem? Jeg vil her redegjøre for tre momenter:

Disiplene kjenner Guds navn

Fire ganger henviser Sønnen til ”ditt navn” i bønnene, to av dem i vår tekst (v 6, 11, 12 og 26). Hvilket navn er det snakk om? Det påfallende ville kanskje være å si ”Far” (Jfr. Mark 14,36; Rom 8,15; Gal 4,6), for det er gjennom Sønnen vi har fått anledning til å påkalle Gud som Far. Men Sønnen ber at Faderen skal bevare disiplene ”i ditt navn, det navnet du har gitt meg”. Hvilket navn er det? I prologen (1,1) leser vi: ”I opphavet var Ordet. Ordet var hos Gud og ordet var Gud. Han var i opphavet hos Gud.” Enheten Sønnen har hos Faderen, er i den ene sanne Gud (Jfr. v 5), som senere sammenlignes med enheten mellom disiplene (v 11), folket (v 22) og hedningene (Ef 2,17).

Disiplene er gitt til Sønnen av Faderen

Sønnen betror sine disipler til Faderen, og han appellerer til Faderens eierskap overfor de elleve (v 9; jfr. 14,18). Jesus går til forbønn for sine disipler ”for Guds skyld!”. Nå må disiplene ”deale” med verden uten at Jesus er legemlig til stede. Han vet at disiplene kan få vanskeligheter, og vi aner et visst gjensidig avhengighetsforhold: Hvem er disiplene uten sin Mester, og hvem er Mesteren uten sine disipler? De har satset alt på å følge ham, og deres trofasthet i deres disippelskap (Jfr. 6,8; 68; 11,16 osv.) har gitt Jesus ære (v 10). Det er et håp i bønningen om at det Jesus har startet, vil Gud fullføre (Jfr. Fil 1,6).

Disiplene er ikke av denne verden

”Jeg går til deg,” sier Jesus, men disiplene blir igjen for å gjennomføre et oppdrag, å forkynne (Jfr. v 20). Den fallende verden er i opprør mot Gud; den har valgt mørket framfor lyset og er i opposisjon mot Skaperen (Jfr. prologen 1,5ff). Innenfor denne verden er Jesus en ”hvem-som-helst”, og det er hans disipler også. Med andre ord er det ikke den fallende verden som skal definere hvem en disippel er, men ”det hellige”. Idet Jesus bruker navnet ”Hellige Far” (v 11, som eneste gangen i Johannesevangeliet), innebærer dette en adskillelse fra verden, og derfor trenger disiplene beskyttelse i verden.¹

TIL PREKENEN

Om navn

Navnet representerer noe karakteristisk med den som bærer det. Slik var det nok også for de første disiplene som ble kalt kristne, ”de kristuslike” (Apg 11,26). Dette skjedde i Antiokia, et aktuelt og spennende apropos med tanke på våre nye landsmenn som har flyktet fra Syria. Hvilke karakteristikker gir vi dem? Hvilke titler vil de gi oss? Jesus har åpenbart Fars navn; det vil si at Jesus har gjort kjent Guds iboende karakter (Jfr. løftesnavnet *Immanuel* og Joh 1,18). Vårt ord ”Gud” har sin rot i det norrøne *gód*, men dette har uvisst opphav. Likevel mener man at det kan ha røtter til det indoeuropeiske *guthom* ”det anropet”. Videre er ordet ”hellig” avledet fra germansk *haila* som betyr ”hel, sunn, friks, uskadd” (de Caprona, s 896f). Å bli bevart i det navnet som Faderen og Sønnen deler, betyr å bli bevart ved alle de egenskaper som Skriften gir dette navnet – og ta del i disse! Her passer det å trekke fram epistelteksten, for Efeserbrevet gir innledningen (1–3,21) et tematisk innsyn i hva den kristne mottar i gave ved troen på Kristus: Nåden (Ef 1,3–14), frelsen (1,15–23), nytt liv (2,1–10) og enhet (2,11–22). Den troende får også del i Guds hemmelighet (3,1–13), bønnens mulighet (3,14–19) og tar del i lovprisningen (3,20f).

Om bønn

Og slik Salomo gikk i forbønn for folket og ba Gud være dem nådig og ”vende sitt ansikt mot dette stedet” (1 Kong 8,28ff), slik har vi hørt Jesus gå i forbønn for oss. Og lik ypperstepresten, som bare fikk komme inn i det aller helligste én gang i året, når han stenket blod på paktens ark i forbønn for folkets synder, slik trer Jesus helt inn i Guds nærhet i vårt sted. Det er i denne betydningen vi kan snakke om ”Jesu yppersteprestelige bønn”. Kanskje noe av det mest seriøse Jesus noen gang har sagt? Kan vi be den? Det er også påfallende at Jesus ber denne bønningen på et tidspunkt i hans ”karriere” da alt ser som mørkest ut: Hans fiender skal gripe ham; en disippel skal forråde, og en annen skal fornekte; resten skal flykte. ”Jesus bruker svake mennesker,” sa Karsten Isachsen. ”Da Jesus var på sitt svakeste, frelste Gud verden.”

Om enhet

Paulus bruker tre bilder for å beskrive at hedningene ikke er underlagt israelsfolket i forholdet til Gud; de er medborgere med de hellige, i Guds familie (Ef 2,19) og et hellig tempel ”i Herren” (v 21). Samholdet med Gud går fra medborgerskap via familien til bygningen. Den har som grunnvoll dem som forkynte i Den hellige ånd (apostlene og profetene), og den har Jesus som hjørnesteinen, malen de resterende steinene får sitt utgangspunkt fra. Salomos tempel manifesterte Guds tilstedeværelse på jord, men nå sier Paulus at tempelet selv er i Herren, i stedet for at Herren er i tempelet: De hellige er Guds sted i verden ved Ånden (Jfr. 1 Kor 3,16)! Men er bønnen til Jesus oppfylt? Er fiendskapet (Ef 2,14) revet ned, liksom forhenget i tempelet ble revet ned? Er Gud og hans disipler ett? Hva med vår egen menighet?

Enheden mellom troende har troen på Jesus Kristus om sitt utspring (v 3), og enheten i Gud er dennes mønster, ja, kirkens bærende motiv.

SALMEFORSLAG

INN: Han sto opp før dagen demret (214)

Mellom: Flammene er mange (537)

Etter preken: Livet vant, dets navn er Jesus (207)

Nattverd: Vidunderligst av alt på jord (529); Vi kommer til deg (543)

UT: Guds kirkes grunnvoll ene (532)

---

¹ Wright 2002 s 95.

TORSTEIN EIDEM NORDAL
SOKNEPREST I KVITSEID
SOKNEPREST.KVITSEID@KYRKJETRAPPA.NO

6. SØNDAG I PÅSKETIDEN

1. MAI 2016

Prekentekest: Matt 6,7–13

Lesetekster: 1 Kong 3,5–14 eller Apg 12,1–12 / Ef 3,14–21

Liturgisk farge: Hvit

Til dagen – bønn og arbeid?

Søndagen har tilnavnet *Rogate*, ”Rop til Herren”, og er knyttet til den eldste evangelieteksten for dagen, Joh 16,2: ”Be, og dere skal få.” Dagene fra og med denne søndagen til og med Kristi Himmelfartsdag ble tradisjonelt kalt rogasjonsdagene og var kjennetegnet av prosesjoner i kirken og bønn til Gud for land, folk og grøde. Dagen kalles Bønnens søndag og faller på en nasjonal høytidsdag, 1. mai, som har sin egen tekststrekke. Finnes noen sammenhenger mellom bønnens søndag og arbeidets dag? Spør vi Benedikt av Nursia, er svaret ja. Han sammenholdt bønn og arbeid, ora et labora, og foreskrev i sin klosterregel en balanse mellom handling og kontemplasjon. Blandingsforholdet mellom bønn og arbeid hos oss er annerledes og kraftig forskjøvet fra det vi finner hos benediktinerordenen. Det kristne livet inneholder begge deler, og denne dynamikken kan understrekes når Bønnens søndag havner på arbeidets dag. Dette er en mulig innfallsvinkel til dagens evangelietekst, Vår Far, og inn i spørsmålet om hvem som handler og er subjekt når vi ber.

Bønnens hvorfor, hvordan og hva

I vår tid vil mange spørre: *Hvorfor* skal vi be? Det er innlysende for disiplene hvorfor de skal be; de trenger ingen begrunnelse. Men ifølge Lukas 11,1–4 oppfordrer disiplene Jesus: ”Lær oss å be!” De spør: *Hvordan* skal vi be? Vår Far er Jesu egne ord, gitt oss som en mønsterbønn. Denne søn-

dagen er en mulighet til å besvare flere spørsmål: Hvorfor og hvordan vi skal be, og hva vi skal be om. Svarene ligger i Vår Far. Denne tekstkommentaren er inspirert av boka *Når dere ber – om liturgisk språk og utforming av bønner til gudstjenester*, skrevet av Merete Thomassen og Sylfest Lomheim (Verbum 2013). Lomheim forteller at tre barn på søndagskole i Kristiansand fikk spørsmålet: Hva er vitsen med å be til Gud? De svarte: "For å snakke med ham, fordi vi er glad i ham, og fordi han skaper oss." Hver setning i Vår Far kan avstedkomme mange prekener. Her kan predikanten fordype seg i ett aspekt, eller ta utgangspunkt i helheten, som jeg velger her, og stille overordnede spørsmål om bønnens hva, hvordan og hvorfor.

Evangelieteksten

Vår Far er en del av Bergprekenen og står som del av Jesu undervisning om det nye fromhetslivet (6,1–18). Først omtaler Jesus almisser, dernest bønn og avslutningsvis faste. Disse tre bærebjelkene i jødisk fromhet både bekrefte og fornyes av Jesus. Når det gjelder bønn, sier Jesus vi ikke skal be som hyklerne som stiller seg fram, eller som hedningene som ramser opp mange ord. Etter disse to avgrensningene kommer så et positivt eksempel, gitt i Herrens bønn. Versene før nevner "Far" (pater) i himlene fem ganger: Det sies to ganger at "Far ser i det skjulte, og skal lønne den som ber," og "Far vet hva de som ber, trenger."

Bønnen har en tydelig struktur: Først en tiltale, dernest tre bønner som omhandler Guds sak, og så tre bønner om menneskelivet før doksologien som nok ble tillagt i ettertid. Denne strukturen er et poeng i seg selv fordi rekkefølgen sier noe om prioriteringen som gjenspeiles tydelig i slutten av kapittelet: "Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så kan dere få alt det andre i tillegg." (6,33) Aller først står tiltalen av Gud som vår Far. At Skaperen tituleres med slektskapsterminologi, uttrykker opphav, nærhet og omsorg. Apposisjonen "som er i himlene" viser vesensforskjellen fra alle typer jordiske fedre. Tiltalen Vår Far er en posisjonering overfor Gud. Er han vår Far, er vi barn, og vi er hverandres søsken. Slik blir bønnen med rette en fellesskapsbønn.

Etter å ha bedt for Guds navn, rike og vilje rettes bønner mot mer timelige og hverdagslige forhold, livets opphold, tilgivelse og det å bli bevart som disippel. Noen kommentatorer utlegger disse tre som nåtid, fortid og framtid. Andre gir disse tre elementene en trinitarisk begrunnelse: Daglig brød får vi gjennom skapelse; tilgivelse rekkles oss ved vår frelser og forløser, og Helligåndens kraft hjelper oss i fristelser og når vi står overfor det onde.

Hvem handler når vi ber?

Hans Kvalbein drøfter i sin Matteus-kommentar hvorvidt bønner skal forstå etisk eller eskatologisk. Sagt på en annen måte: Er det vi eller Gud som skal virkeliggjøre innholdet? Dette går ikke klart fram av den greske grunnteksten. Verbformene står i imperativ 3. person – som ikke finnes på norsk. Det har gjort Herrens bønn til en utfordring for oversettere. Valget står mellom konjunktiv; "helliget vorde" eller omskriving slik: "la navnet ditt helliges". Det ligger en tvetydighet i Fader Vår, selv om Kvalbein mener bønner først og fremst er eskatologisk. Gud er det selvsagte subjektet i bønner; samtidig involveres vi. Guds navn helliges når han lar sitt verk skje, og når vi lar hans vilje skje. Gaven og evangeliet kommer her *før* kravet og loven. Igjen er prioriteringen eller rekkefølgen viktig. Første del av bønner handler om Guds sak, og andre del om menneskelivet. Men det utgjør ikke isolerte soner for henholdsvis teologi og antropologi. Bønn er jo nettopp, som Ole Hallesby sier, å lukke Jesus inn – i oss og i livet vårt. Bønn er samtale, og nettopp i dialogen bringer begge parter noe inn, også i et asymmetrisk forhold som mellom Gud og mennesker. Dette fellesskapet beskriver William Barclay i sitt kommentarverk *Din daglige studiebibel*: "På den mest forbausende måte tar denne korte andredelen av Fadervår nåtiden, fortiden og fremtiden, hele et menneskes liv, og legger dem framfor Gud fader, Guds sønn og Gud den hellige Ånd, for Gud i all hans fylde. I Fadervår lærer Jesus oss å bringe livet i dets helhet fram for Guds helhet, og å bringe Guds helhet inn i livet i dets helhet."

Tvetydigheten antyder en form for samvirke mellom Gud og mennesker. Vi ber om daglig

brød og vet at det ikke faller ned i fanget, men vi må arbeide for det; jfr. Gen 3,19: "... med svette i ansiktet skal du spise ditt brød." Her er en sammenheng mellom bønn og arbeid. Når vi ber om noe, må vi oftest også tilrettelegge for det. Det trenger ikke å rukke ved evangeliet, at Gud handler, og vi mottar. Thomassen og Lomheim tar opp denne tematikken i sin bok. Thomassen har analysert nyere bønnespråk slik det framkommer i forslagene i gudstjenestereformen i Den norske kirke, og identifisert tre trekk som eksemplifiseres. 1. Bønnene er preget av emosjonsspråk: "Tidligere ba menigheten Gud om å frelse dem fra nød, krig, sykdom og fortapelse; i nyere bønner ber menigheten først og fremst Gud om å skape gode følelser i dem." 2. Menigheten ber i mindre grad Gud om å handle for seg, men i stedet ber de Gud om hjelp til å handle selv. 3. Bønnene er blitt mer ordrike. Alle disse tre trekkene er Vår Far et nødvendig korrektiv til. Og mønsterbønnen har gitt ord til bokas tittel "Når dere ber", og Herrens bønn er også gjengitt på forsiden. Derfor konkluderer forfatterne med at "Gudstjenestens bønner kan med fordel vende tilbake til det enkle, presise språket Jesus bruker i Vår Far." (s 30)

Bønnens gudsbilde og menneskesyn

Bønnespråket er et uttrykk for teologi, noe Rose-nius poengterer: *En dyp Guds lærer har med rette sagt at bønnen Fader vår "er paradiset som åpnes på nytt her på jord. I den kan det rettfærdiggjorte menneske på ny tale med Gud som en far, og vandrer mellom de skjønneste og mest fruktbare trær – de sju bønnene". En annen har sagt at "den som får nåde til å se hva som skjuler seg i disse bønnene, og å se det fullkomne i deres sammensetning, vil ikke behøve flere bevis for Kristi guddom".* Men nyere endringer i bønnespråk viser samtidig endring i gudsbilde og menneskesyn. Er Gud sendt i kullisene? Thomassen spissformulerer: "Alt er mulig for Gud, er blitt transformert til Alt er mulig for den som føler seg vel og har troen på seg selv." (s 123) Markedsretorikken er kommet inn, og mennesket er blitt en produsent hvor verdien avhenger av hva vi får til. Dette er en utvikling flere advarer mot, også Jacob Jervell i Kari Veitebergs portrett av ham: "Jeg ble forskrekket for-

leden da jeg fikk spørsmålet: Hva betyr ordet *nesten*; hva er egentlig *min neste* for noe? Vårt forhold til andre er i denne narsissistiske kultur bestemt av konkurranse, og hvor nesten ble brukt før, kan vi nå sette *konkurrenten*. Og konkurransen tillater det meste. Fortjener du ikke noe, er du sosialt fortapt. Teknologien forsterker dette, fordi vi lever sammen gjennom teknologien og stadig mindre ansikt til ansikt." (s 78)

Jeg vil også gjengi deler av et intervju med Inge Lønning i Vårt land en måned før han døde i 2013: – Hva har livet lært deg? "At det viktigste er det du får, ikke det du får til. I første halvdel av livet tenker de fleste at det som betyr noe, er det du får til. Det er ganske anstrengende, for det er omtrent det samme som å forsøke å løfte seg etter håret. Klamrer man seg til det man får til, da blir hvert menneske identisk med sin egen fiasko eller suksess. Det er en ganske slitsom tanke." – Hva har du fått? "Helt elementært: Jeg har fått meg selv. Vi lever i en kultur der vi flaskes opp til å tro at vi skaper oss selv. I floskelspråket heter det å realisere seg selv. De som forsøker å realisere seg selv, er alltid for seint ute. Vi er for lengst realisert, alle som en. Det som gjør meg til den jeg er, er alt jeg har fått og får gratis. Kjærlighet i alle fasetter av ordet. Det er jo den aller største gaven, mennesker som er villige til å veve sitt liv inn i mitt. Det er slett ikke selvsagt."

Vi trenger Fader Vår. Den har kraft til å samle til et fellesskap, over alle grenser. Den gir retning og sammenheng; den posisjonerer oss overfor Gud. Bønnen rommer et Gudsbilde og et menneskesyn som stadig utfordres, men som verden trenger at kirken løfter fram med frimodighet. Budskapet er at vi kan og skal be til Gud, og vi har også en jobb å gjøre. Handling og bønn må bli ett.

Salmeforslag

563 Når jord og himmel møtes her
677 En bønn er gjemt i hjerteslagets rytme
416 Vår Far og Herre, du som rår
674 Pris være Gud
318 Himmelske Fader, herleg utan like
759 Fagert er landet

STEPHEN SIRRIS
DOKTORGRADSTIPENDIAT,
VID VITENSKAPELIGE HØGSKOLE
STEPHEN.SIRRIS@VID.NO

1. MAI

1. MAI 2016

Preiketekst: Matt 20,25–26

Lesetekstar: 2 Mos 2,23–25+3,7–10 / Jak 5,1–6

Liturgisk farge: Grønt (eller kyrkjeårstidas farge, som er kvit i påsketida)

TIL DAGEN

1. mai vart vedtatt på den internasjonale arbeidarkongressen i Paris i 1889 som ein demonstrasjonsdag for arbeidarane sine rettar, til minne om ein demonstrasjon i Chicago i 1886 for 8-timars arbeidsdag, der 4 arbeidarar vart skotne av politiet. I 1935 vart han offisiell flaggdag i Noreg og i 1947 offentleg høgtidsdag.

TIL TEKSTEN

Alle tekstane i dag handlar om undertrykking og makt, og i preiketeksten svarar Jesus på ønsket om makt ved gje ein annan målestokk. Teksten har parallellar i alle evangelia, men berre Markus og Matteus har med det samfunnskritiske perspektiv og seier at fyrstane undertrykker. Lukas plasserar denne like etter innstiftinga av nattverden slik som orda ved forvaskinga i Johannes, og dermed vert fokus på tenarhaldning. Både Markus og Matteus har denne perikopen på vegen til Jerusalem, like etter at Jesus for tredje gong har fortalt at han skal lida og døy. Denne talen vert forårsaka av at mor til Sebedeus-sønane bed om posisjonar for sønene i det komande riket.

V 25: Jesus svarar på spørsmålet om posisjonar med at rangordninga blant læresveinane skal vera annleis enn i verda, ein posisjon skal ikkje betyr å utøva makt, men utøva teneste.

V 26–27: Det er same ord, *me gas*, som er brukt for stor og stormenn i v 25, den som har ein posisjon heva over andre. Er det òg same begjær etter makt? Det står bokstaveleg: "Den som vil vera

stor mellom dykk skal vera diakon." *Diakonos* går meir på oppgåva som tenar og verkar å vera ei sjølvstendig teneste eller overordna tenar; *doulos* som er brukt i v 27, er eit sterkare ord om teneste og er meir underordna; det inneber eit sterkare avhengighetsforhold til herren, å vera slave. I bryllaupslikninga i kapittel 22 er det *doulos* som går ut med invitasjonane, men *diakonos*, som, på grunn av sin posisjon nærare kongen under festen, kastar ut gjesten utan bryllaupsklede.

V 28: Løysepenge, *lytron* vert berre brukt her og i parallellteksten i Mark 10,45. I GT er løysepenge så mykje ein dødsdomt må betala for livet sitt i 2 Mos 20,31. På gresk er løysepenge brukt om den summen ein må betala for å få ein slave sett fri. Omgrepet "for mange" er her i motsetning til ein eller få, ikkje i motsetning til alle.

TIL PREIKA

Exordium:

Kva seier Jesus om kampen for ei betre verd? Jesus svarar på ønsket om makt ved gje ein annan målestokk. Han seier: "Slik skal det ikkje vera blant dykk," og gir eit eksempel til åtvaring og eit eksempel til etterfølging. Me skal tena andre fordi Jesu tente alle då han gav sitt liv som løysepenge. Tenesta er nestekjærleik i praksis, men kan det og bli politikk?

Kristendommen og arbeidarrørsla.

Denne våren har politikarar klagt kyrkja for å vera sosialistisk fordi både biskopar og andre har uttalt seg om politiske spørsmål som flyktningkrisse, oljeboring og klima. Men er det sant?

Historieprofessor Nils Ivar Agøy skriv i Vårt Land 13. februar om at det er besynderlig å tenka at kyrkja sin sosialetikk er ein arv frå sosialismen når kyrkja er 2000 år, og sosialismen berre 180. Det er nok heller sosialismen som bygger på kristent tankegodt. "*Da sosialismebegrepet kom i bruk, fra 1830-tallet, tok da også de fleste sosialistiske retningene utgangspunkt i kristendommen.*" Sjølv om marxismen var sekulær er "*norsk sosialismehistorie [...] like fullt full av folk som ser sosialismens verdier som enten hentet fra eller sammenfallende med kristendommens.*" Han siterer den danske forskaren Uffe Østergård: "*at velferdsstaten snarere er et*

resultat av 'søkulariseret lutheranisme' enn av 'demokratiseret socialisme.'”

Luther påtalar maktmisbruk i samfunnet

Neste år er det 500 år sidan ein munk i Wittenberg slo opp nokre tesar til diskusjon og utan at han visste det kom med ein av dei viktigaste impulsane til samfunnsending i Europa.

Martin Luther var opptatt av dei urettferdige strukturar og at dei med makt utnyttar makta til eigen fordel. Dette tar han opp i si store katekisme når han skriv om det 7. bodet: Du skal ikkje stela.

Han gjer seg fort ferdig med vanleg tjuveri: *”Å stjele betyr nemlig ikke noe annet enn å tilvende seg en annens gods uten rett. Dette innebærer da også allslags fordel som en på nestens bekostning kan ha i handel. Denne lasten er nå utbredt overalt, men den blir så lite akiet på og lagt merke til at det går over alle grenser. Hvis en skulle henge opp i galgen alle dem som er tyver, men ikke vil kalles det, så skulle verden snart bli tom, og det skulle bli mangel både på bødler og galger.”*

Og så tar han opp den type tjuveri som ingen vert straffa for, nemleg urettferdig handel som utbytter med dårlege varer og høge prisar. Det er: *”de store, mektige erketyver, som herrer og fyrster gjør selskap med. De plyndrer daglig ikke en by eller to, men hele landet.”*

Og: *”I verden foregår det slik at den som kan stjele og røve offentlig, han går fri og blir ikke straffet, men han vil tvert imot bli æret. Imens må de små, hemmelige tyvene som en gang har forgrepet seg, bære skammen og straffen, for at de store kan beholde sitt gode navn og rykte.”*

Og alt dette sa Luther lenge før ein hadde sett skuggesidene av moderne kapitalisme med multi-nasjonale selskap som konsentrerer rikdom på få hender, sørgjer for uanstendige arbeidsforhold og øydelegg klima og miljø for neste generasjon.

Luthers tre oppdagingar myndiggjer folket

Den viktigaste impulsen til forandring kom ved Luther si *gjenoppdaging av evangeliet*. Når det ikkje er eigen innsats eller posisjon som avgjer

om du finn nåde hos Gud, men berre Jesu død og oppstode; då vert alle menneska like for Gud; jfr. Rom 3,22–24 og Gal 3,28. Dette bærer i seg kimen til eit oppgjer med stendene i samfunnet, sjølv om Luther ikkje tok dei praktiske konsekvensane av det.

Luthers lære om det *allmenne prestedom* er ein konsekvens av dette. Alle kristne som er døypt og trur, har rett til å prøva læra og forkynninga. Då måtte dei jo få lesa Bibelen, Difor omsette Luther Bibelen til folkemålet så folket kunne få same kunnskap om Guds vilje som prestane. Og sjølv om prestane framleis hadde kompetansen og skulle forkynna, hadde kyrkja og prestane ikkje lenger eit tolkingsmonopol. Folket vart myndiggjort.

Også *livet i verda* vart demokratisert i Luther si kallslære. Alle yrker er eit kall (tysk: Beruf) frå Gud; det ikkje slik at berre ei spesiell gruppe i samfunnet, klostervesenet og prestane, som har eit kall og lever det heilage liv som tener Gud. Det gjer alle. Luther var særleg opptatt av å gje verdi til vanleg arbeid som eit kall frå Gud. Det er der Gud vil du skal leva eit liv for Gud.

Når folk får høyrar at de er like for Gud, er det ein sterk impuls som er med på å sprengja klas-sesamfunnet. Sjølv om det tok nokre hundreår, så var dette viktig for Hans Nielsen Hauge og framvoksteren av organisasjonane i landet.

Jesus gjev oss eit eksempel til etterfølging

Men det er ikkje nok å skryta av at kristendomen har levert verdiar til arbeidarrørsla; me må òg spørja: Korleis lever me etter Jesu eksempel i dag? Jesu og Luther peikar på maktmisbruk for å setja ein annan standard for forholdet mellom menneske: Teneste – nestekjærleik i praksis. Klarar me å leva etter det? Pregar det vår innsats i samfunnet gjennom misjon, naudhjelp, klima-engasjement og lokal diakoni? Det er utfordringa i dag, både til oss og til arbeidarrørsla.

TIL GUDSTENESTA:

Den gamle kollektbøna for 1. mai kan brukast som samlingsbøn.

844 No livnar det i lundar,

719 Vår far vi må bekjenne at skylden vår er
stor
717 Kjære Gud når eg bed
424 Eg har ei teneste stor for Gud
759 Fagert er landet, Særleg v 5: ”signa kvar
ærleg arbeidshand”

TORE SKJÆVELAND
KYRKJEFAGSJEF, BJØRGVIN BISPEDØME
TOS@KYRKJA.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

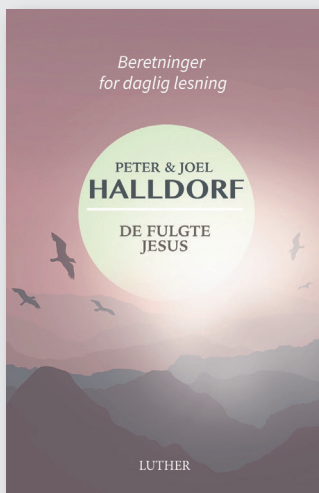
Borg bispedømmeråd har tilsatt Hallvard Olavson Mosdøl som sokneprest i Nedre Romerike prosti med tjenestetested Lillestrøm sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at han tar imot stillingen.

NY BOK MED UNGDOMS EGNE TEKSTER OM TRO

Kjøp den på butikk.kfuk-kfum.no til 69,-

Peter Halldorf
DE SOM FULGTE JESUS
 299,-

Nå i 2. opplag

Peter og Joel Halldorf har skrevet en bok om troens forbilder og vitner – én for hver dag i året. La deg inspirere av norske personligheter som Marie Monsen, Børre Knudsen, St.Sunniva, Edin Løvås, Annie Skau Berntsen, Ludvig Karlsen og Arnfinn Haram – i tillegg til internasjonale navn som William Wilberforce, Martin Luther King, C.S. Lewis og pave Johannes Paul II.

Peter Halldorf er en av de viktigste åndelige veiledere i Norden i dag. Hans fokus på kirkens enhet og hans trofaste bidrag til seriøs dialog gjør ham til en viktig brobygger og inspirator. Han leter i kirkens skatter og deler så gamle tekster blir levende og eksistensielle.

Per Arne Dahl, biskop i Tunsberg.

Kallet til hellighet gjelder alle kristne like fra kirkens begynnelse til dags dato. Til det trenger vi følgesvenner og veivisere. I denne boken møter vi noen fra den gang kirken var én, andre da den ble delt og frem til dagens konfesjonelle mangfold – også i Norge. Et sterkt økumenisk vitnesbyrd.

**Sr. Else-Britt Nilsen OP Dominikanersøster,
 leder av Norges Kristne Råd.**

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Postdoktor Kristin Graff-Kallevåg. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>